

32001L0065

L 283/28

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

27.10.2001

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2001/65/EÜ,**27. september 2001,****millega muudetakse direktiive 78/660/EMÜ, 83/349/EMÜ ja 86/635/EMÜ seoses teatavat liiki äriühingute ning pankade ja muude finantseerimisasutuste raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aastaaruannete hindamisnormidega**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 44 lõike 2 punkti g,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust, ⁽²⁾tegutsedes asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljanda direktiiviga 78/660/EMÜ teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruannete kohta ⁽⁴⁾ nähakse ette, et aastaaruannetes näidatud kirjeid tuleb hinnata soetus- või tootmismaksu-muse põhimõtte alusel.
- (2) Direktiivi 78/660/EMÜ artikliga 33 antakse liikmesriikidele võimalus lubada äriühingutele või nõuda äriühingutelt teatavate varade ümberhindamist, teatavate varade asendusmaksumuse alusel hindamist või muude meetodite kohaldamist, kajastamaks inflatsiooni mõju aastaaruannete kirjetele.
- (3) Nõukogu 13. juuni 1983. aasta seitsmenda direktiivi 83/349/EMÜ (konsolideeritud aastaaruannete kohta) ⁽⁵⁾ artikliga 29 nähakse ette, et konsolideeritud aastaaruannetes kirjendatavad varad ja kohustused tuleb hinnata direktiivi 78/660/EMÜ artiklite 31-42 ja 60 kohaselt.
- (4) Nõukogu 8. detsembri 1986. aasta direktiivi 86/635/EMÜ (pankade ja teiste finantseerimisasutuste raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aastaaruannete kohta) ⁽⁶⁾

artikliga 1 nähakse ette, et varad ja kohustused tuleb hinnata direktiivi 78/660/EMÜ artiklite 31-42 kohaselt, kui direktiivis 86/635/EMÜ ei ole sätestatud teisiti.

- (5) Kindlustusseltside konsolideeritud aastaaruanded koostatakse kooskõlas nõukogu 19. detsembri 1991. aasta direktiiviga 91/674/EMÜ kindlustusseltside raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aastaaruannete kohta. ⁽⁷⁾ Direktiivide 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ muudatused ei puuduta direktiivi 91/674/EMÜ sätteid, kuid komisjon võib pärast asjaomase nõuandekomiteega konsulteerimist teha sarnased ettepanekud selle direktiivi muutmiseks.
- (6) Rahvusvaheliste finantsturgude liikuvusest tulenevalt kasutatakse laialdaselt mitte üksnes tavapäraseid esmaseid finantsinstrumente, nagu osad/aktsiad ja võlakirjad, vaid ka eri liiki tuletisinstrumente, nagu futuurid, optsioonid, tähtpäävalepingud ja vahetustehingud.
- (7) Maailma juhtivad raamatupidamisstandardite kujundajad on nimetatud finantsinstrumentide hindamisel loobumas soetusmaksumusmeetodist õiglase väärtuse arvestusmeetodi kasuks.
- (8) Komisjoni teatistes raamatupidamise ühtlustamise kohta seisab: uues rahvusvahelise ühtlustamise strateegias kutsutakse Euroopa Liitu üles tegutsema, säilitamaks ühenduse raamatupidamisdirektiivide ning rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite arengu kooskõla, eelkõige rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite komitee (IASB) raames.
- (9) Sellise rahvusvaheliselt tunnustatud raamatupidamisstandardite ning direktiivide 78/660/EMÜ, 83/349/EMÜ ja 86/635/EMÜ kooskõla säilitamiseks on tarvis neid direktiive muuta, võimaldamaks teatavaid finantsvarasid ja -kohustusi hinnata nende õiglase väärtusega. See võimaldab Euroopa äriühingutel esitada praeguste rahvusvaheliste suundumuste kohaseid aruandeid.
- (10) Nimetatud direktiivide 78/660/EMÜ, 83/349/EMÜ ja 86/635/EMÜ muutmine on kooskõlas komisjoni 13. juuni 2000. aasta teatisega Euroopa Parlamendile ja nõukogule EL finantsaruandluse strateegia kohta, milles tehakse ettepanek kasutada noteeritud äriühingute konsolideeritud finantsaruannete koostamiseks tunnustatud rahvusvahelisi raamatupidamisstandardeid. Selle muudatuse eesmärk on võimaldada kohaldada finantsinstrumentide tunnustamist ja hindamist käsitlevat rahvusvahelist raamatupidamisstandardit.

⁽¹⁾ EÜT C 311, 31.10.2000, lk 1.⁽²⁾ EÜT C 268, 19.9.2000, lk 1.⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 15. mai 2001. aasta arvamus (Euroopa Ühenduste Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 30. mai 2001. aasta otsus.⁽⁴⁾ EÜT L 222, 14.8.1978, lk 11. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 1999/60/EÜ (EÜT L 162, 26.6.1999, lk 65).⁽⁵⁾ EÜT L 193, 18.7.1983, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud 1994. aasta ühinemisaktiga.⁽⁶⁾ EÜT L 372, 31.12.1986, lk 1.⁽⁷⁾ EÜT L 374, 31.12.1991, lk 7.

- (11) Kogu ühenduse finantsteabe võrreldavuse tagamiseks on tarvis nõuda liikmesriikidelt, et nad kehtestaksid teatavate finantsinstrumentide õiglase väärtuse arvestussüsteemi. Liikmesriigid peaksid võimaldama kõikidel direktiivide 78/660/EMÜ, 83/349/EMÜ ja 86/635/EMÜ kohastel äriühingutel või äriühinguliikidel selle süsteemi kasutusele võtta nii raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aastaaruannete kui ka üksnes konsolideeritud aastaaruannete puhul. Lisaks tuleks liikmesriikidel lubada nõuda, et kõik äriühingud või äriühinguliigid võtaksid selle süsteemi kasutusele kas nii raamatupidamise aastaaruannete kui ka konsolideeritud aastaaruannete või üksnes konsolideeritud aastaaruannete puhul.
- (12) Õiglase väärtuse arvestus peab olema võimalik üksnes kirjete puhul, mille puhul õiglase väärtuse arvestuse sobivuse suhtes valitseb üldine rahvusvaheline konsensus. Praeguse konsensuse kohaselt ei tohiks õiglase väärtuse arvestust kohaldada kõikide finantsvarade ja -kohustuste, näiteks enamiku pangaportfelliga seotud varade ja kohustuste suhtes.
- (13) Raamatupidamisaruannete lisad peaksid sisaldama teatavaid andmeid bilansis kirjendatud finantsinstrumentide kohta, mida on hinnatud õiglases väärtuses. Raamatupidamise aastaaruandes tuleks märkida äriühingu eesmärgid riskijuhtimise valdkonnas ning finantsinstrumentide kasutamise poliitika.
- (14) Tuletisinstrumentid võivad äriühingute finantsseisundit oluliselt mõjutada. Tuletisinstrumentide ja nende õiglase väärtuse avaldamist peetakse kohaseks ka juhul, kui äriühing õiglase väärtuse arvestust ei kasuta. Väikestele äriühingutele langeva halduskoorma piiramiseks tuleks liikmesriikidel lubada väikesed äriühingud sellest avaldamiskohustusest vabastada.
- (15) Finantsinstrumentide raamatupidamisarvestus on finantsaruandluse kiiresti arenev valdkond, mistõttu peaks komisjon selle liikmesriikide õiglase väärtuse arvestuse kogemuste põhjal läbi vaatama,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Käesolevaga muudetakse direktiivi 78/660/EMÜ järgmiselt:

1. lisatakse järgmine jagu:

“7.a JAGU

Õiglase väärtuse hindamine

Artikkel 42a

1. Erandina artiklist 32 ning käesoleva artikli lõigetes 2–4 sätestatud tingimustel lubavad liikmesriigid kõikidel äriühingutel või äriühinguliikidel hinnata finantsinstrumente, sealhulgas tuletisinstrumente õiglase väärtuse järgi või nõuavad neilt sellist hindamist.

Nimetatud loa või kohustuse võib ette näha üksnes direktiivis 83/349/EMÜ määratletud konsolideeritud aastaaruannete puhul.

2. Kaubanduslepinguid, mille järgi ühel lepinguosalisel on õigus võlg tasuda sularahas või muu finantsinstrumendiga, käsitatakse käesoleva direktiivi kohaldamisel tuletisinstrumentidena, välja arvatud juhul, kui:

- a) need sõlmiti äriühingu eeldatava ostu, müügi või kasutuse eesmärgil ning on endiselt selle eesmärgi pärsed;
- b) need olid nimetatud eesmärgi pärsed sõlmimise hetkel ja
- c) eeldatakse, et need täidetakse kauba kohaletoimetamisega.

3. Lõiget 1 kohaldatakse üksnes kohustustele, mis kuuluvad:

- a) kauplemisportfelli hulka või
- b) tuletisinstrumentide hulka.

4. Lõike 1 kohast hindamist ei kohaldata:

- a) instrumentidele, mis ei ole tuletisinstrumentid ning mida hoitakse tähtjani;
- b) äriühingu laenudele ja debitorsetele võlgnevustele, mida ei hoita kauplemiseks;
- c) osalustele tütarettevõtjates, sidusettevõtjates ja ühisettevõtjates, äriühingu emiteeritud aktsiatele, lepingutele võimalike kulude kohta majandustegevuses ega muudele selliste erijoonetega finantsinstrumentidele, mille puhul on üldiselt tunnustatud, et neid instrumente tuleb arvestada muul viisil kui teisi finantsinstrumente.

5. Erandina artiklist 32 võivad liikmesriigid kõikide varade ja kohustuste puhul, mida võib käsitada kaetud kirjena vastavalt õiglase väärtuse riskiarvestussüsteemile, või selliste varade või kohustuste määratud osade puhul lubada hindamist nimetatud süsteemist tingitud konkreetse väärtuse järgi.

Artikkel 42b

1. Artiklis 42a osutatud õiglase väärtuse kindlaksmääramise aluseks on:

- a) turuväärtus finantsinstrumentide puhul, mille usaldusväärne turg on võimalik hõlpsasti kindlaks teha; kui instrumendi turuväärtust ei ole võimalik hõlpsasti kindlaks teha, kuid on võimalik kindlaks teha selle osade või samaväärse instrumendi turuväärtus, võib turuväärtuse tuletada selle osade või samaväärse instrumendi turuväärtusest; või
- b) üldtunnustatud hindamismudelite ja -meetodite kohane väärtus instrumentide puhul, mille usaldusväärset turgu ei ole võimalik hõlpsasti kindlaks teha. Nimetatud hindamismudelid ja -meetodid peavad tagama mõistliku hinnangu turuväärtusele.

2. Finantsinstrumente, mida pole võimalik usaldusväärselt hinnata ühegi lõikes 1 kirjeldatud meetodi abil, hinnatakse artiklite 34-42 kohaselt.

Artikkel 42c

1. Olenemata artikli 31 lõike 1 punktist c näidatakse väärtuse muutus kasumiaruandes, kui finantsinstrumenti hinnatakse artikli 42b kohaselt. Muutus kirjendatakse siiski otse omakapitali õiglase väärtuse reservi, kui:

- a) arvestusalune instrument on riskiarvestussüsteemi riskiturbinstrument, mis võimaldab väärtuse muutust osaliselt või tervikuna kasumiaruandes näitamata jätta või
- b) väärtuse muutus on seotud äriühingu poolt välismaisesse majandusüksusse tehtud netoinvesteeringut kajastava rahakirje kursivahega.

2. Liikmesriigid võivad lubada või nõuda, et müügiks pakutava finantsvara väärtuse muutus, välja arvatud tuletisinstrumenti oma, kantaks otse omakapitali õiglase väärtuse reservi.

3. Õiglase väärtuse reservi kohandatakse, kui selles kirjendatud summasid ei ole enam tarvis lõigete 1 ja 2 rakendamiseks.

Artikkel 42d

Kui on kohaldatud hindamist finantsinstrumentide õiglase väärtuse alusel, tuleb raamatupidamisaruannete lisades avaldada:

- a) hindamismudelite ja -meetodite aluseks olevad olulised eeldused, kui õiglase väärtus on kindlaks määratud artikli 42b lõike 1 punkti b kohaselt;

- b) finantsinstrumentide kategooriate kaupa nende õiglase väärtus, otse kasumiaruandesse kirjendatav väärtuse muutus ning õiglase väärtuse reservi kirjendatud muutused;

- c) tuletisinstrumentide klasside kaupa teave nende instrumentide ulatuse ja laadi kohta, sealhulgas olulised tingimused, mis võivad mõjutada tulevaste rahavoogude suurust, ajastust ja kindlust;

- d) tabel, milles on näidatud aruandeaasta muutused õiglase väärtuse reservis.”;

2. artikli 43 lõikes 1:

- a) asendatakse punktis 10 viide “artiklid 31 ja 34-42” viitega “artiklid 31 ja 34-42c” ning

- b) lisatakse järgmine punkt:

“14. Kui ei ole kohaldatud finantsinstrumentide hindamist õiglase väärtuse alusel 7.a jao kohaselt:

- a) iga tuletisinstrumentide klassi suhtes:

- i) instrumentide õiglase väärtus, kui see väärtus on võimalik mõne artikli 42b lõikes 1 kirjeldatud meetodi abil kindlaks teha;

- ii) teave instrumentide ulatuse ja laadi kohta;

- b) artikliga 42a hõlmatud finantspõhivarade suhtes, mis on kirjendatud suurema väärtusega kui nende õiglase väärtus ning mille puhul pole kasutatud artikli 35 lõike 1 punkti c alapunkti aa kohast väärtuse kohandamise võimalust:

- i) iga vara või varade rühma bilansiline väärtus ja õiglase väärtus;

- ii) bilansilise väärtuse vähendamata jätmise põhjused, sealhulgas nende tõendite laad, mis annavad alust arvata, et bilansiline väärtus taastub.”;

3. artikli 44 lõige 1 asendatakse järgmisega:

“1. Liikmesriigid võivad lubada artiklis 11 osutatud äriühingutel koostada raamatupidamisaruannete lühendatud lisad ilma teabeta, mida on nõutud artikli 43 lõike 1 punktides 5-12 ja artikli 14 punktis a. Lisades tuleb siiski avaldada teave, mis on piiritletud artikli 43 lõike 1 punktis 6, tervikuna kõigi kõnealuste kirjade kohta.”;

4. artikli 46 lõikesse 2 lisatakse järgmine punkt:

“f) finantsinstrumentide kasutamise kohta äriühingu poolt ning, kui on selle varade hindamiseks vajalik, kohustuste, finantspositsiooni ja kasumi/kahjumi kohta,

- äriühingu finantsriskide juhtimise eesmärgid ja poliitika, sealhulgas iga kavandatava põhiliiki tehingu turvamise poliitika, mille puhul kasutatakse riskiarvestust, ning
- äriühingu hinnarisk, krediidirisk, likviidsusrisk ja rahavoogude risk.”;

5. artikli 59 lõike 2 punktides a ja b asendatakse viide “artiklid 31-42” viitega “7. või 7.a jagu”;

6. lisatakse järgmine artikkel:

“Artikkel 61a

Hiljemalt 1. jaanuaril 2007 vaatab komisjon artiklite 42a–42d, artikli 43 lõike 1 punktide 10 ja 14, artikli 44 lõike 1, artikli 46 lõike 2 punkti f ning artikli 59 lõike 2 punktide a ja b sätteid läbi, võttes arvesse õiglase väärtuse arvestuse sätete kohaldamise kogemusi ja rahvusvahelisi suundumusi raamatupidamise valdkonnas ning esitab vajaduse korral Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku eespool nimetatud artiklite muutmiseks.”

Artikkel 2

Direktiivi 83/349/EMÜ muudetakse järgmiselt:

1. artikli 29 lõige 1 asendatakse järgmisega:

“1. Konsolideeritud aastaaruandega hõlmata vaid varasid ja kohustusi hinnatakse vastavalt ühtsetele meetoditele ja kooskõlas direktiivi 78/660/EMÜ 7. ja 7.a jaoga ning artikliga 60.”;

2. artiklis 34:

a) asendatakse punktis 10 viide “artiklid 31 ja 34-42” viitega “artiklid 31 ja 34-42c” ning

b) lisatakse järgmised punktid:

“14. Kui on kohaldatud finantsinstrumentide hindamist õiglase väärtuse alusel direktiivi 78/660/EMÜ 7.a jao kohaselt:

- a) hindamismudelite ja -meetodite aluseks olevad olulised eeldused, kui õiglased väärtused on kindlaks määratud nimetatud direktiivi artikli 42b lõike 1 punkti b kohaselt;

b) finantsinstrumentide kategooriate kaupa nende õiglane väärtus, otse kasumiaruandesse kirjendatav väärtuse muutus ning nimetatud direktiivi artikli 42c kohaselt õiglase väärtuse reservi kirjeldataud muutused;

c) tuletisinstrumentide klasside kaupa teave nende instrumentide ulatuse ja laadi kohta, sealhulgas olulised tingimused, mis võivad mõjutada tulevaste rahavoogude suurus, ajastust ja kindlust;

d) tabel, milles on näidatud aruandeaasta muutused õiglase väärtuse reservis.

15. Kui ei ole kohaldatud finantsinstrumentide hindamist õiglase väärtuse alusel direktiivi 78/660/EMÜ 7.a jao kohaselt:

a) iga tuletisinstrumentide klassi suhtes:

i) instrumentide õiglane väärtus, kui see väärtus on võimalik mõne nimetatud direktiivi artikli 42b lõikes 1 kirjeldatud meetodi abil kindlaks teha;

ii) teave instrumentide ulatuse ja laadi kohta;

b) nimetatud direktiivi artikliga 42a hõlmatud finantspõhivarade suhtes, mis on kirjendatud suurema väärtusega kui nende õiglane väärtus ning mille puhul pole kasutatud artikli 35 lõike 1 punkti c alapunkti aa kohast väärtuse kohandamise võimalust:

i) iga vara või varade rühma bilansiline väärtus ja õiglane väärtus;

ii) bilansilise väärtuse vähendamata jätmise põhjused, sealhulgas nende tõendite laad, mis annavad alust arvata, et bilansiline väärtus taastub.”;

3. artikli 36 lõikesse 2 lisatakse järgmine punkt:

“e) finantsinstrumentide kasutamise kohta ettevõtjate poolt ning, kui see on vajalik varade hindamiseks, kohustuste, finantspositsiooni ja kasumi/kahjumi kohta,

— ettevõtjate finantsriskide juhtimise eesmärgid ja poliitika, sealhulgas iga kavandatava põhiliiki tehingu turvamise poliitika, mille puhul kasutatakse riskiarvestust, ning

— hinnarisk, krediidirisk, likviidsusrisk ja rahavoogude risk.”;

4. lisatakse järgmine artikkel:

“Artikkel 50a

Hiljemalt 1. jaanuaril 2007 vaatab komisjon artikli 29 lõike 1, artikli 34 punktide 10, 14 ja 15 ning artikli 36 lõike 2 punkti e sätteid läbi, võttes arvesse õiglase väärtuse arvestuse sätete kohaldamise kogemusi ja rahvusvahelisi suundumusi raamatupidamise valdkonnas ning esitab vajaduse korral Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku eespool nimetatud artiklite muutmise kohta.”

Artikkel 3

Direktiivi 86/635/EMÜ artikli 1 lõige 1 asendatakse järgmisega:

“1. Direktiivi 78/660/EMÜ artikleid 2 ja 3, artikli 4 lõikeid 1 ja 3-5, artikleid 6, 7, 13, 14, artikli 15 lõikeid 3 ja 4, artikleid 16-21, 29-35, 37-41, artikli 42 esimest lauset, artikleid 42a-42d, artikli 45 lõiget 1, artikli 46 lõikeid 1 ja 2, artikleid 48-50, artiklit 50a, artikli 51 lõiget 1, artikleid 56-59, 61 ja 61a kohaldatakse käesoleva direktiivi artiklis 2 osutatud asutuste suhtes, kui käesolevas direktiivis ei ole sätestatud teisiti. Käesoleva direktiivi artikli 35 lõiget 3, artikleid 36 ja 37 ning artikli 39 lõikeid 1-4 ei kohaldata siiski varade ja kohustuste suhtes, mida hinnatakse kooskõlas direktiivi 78/660/EMÜ 7.a jaoga.”

Artikkel 4

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid enne 1. jaanuari 2004. Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetud põhilised siseriiklikud õigusnormid.

Artikkel 5

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 27. september 2001

Euroopa Parlamendi nimel

president

N. FONTAINE

Nõukogu nimel

eesistuja

C. PICQUÉ